

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

**The Development of Guidelines for Internal Supervision of School
the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 5**

ธนชัย เวียงเทียมขวา, สายัณห์ ฝาน้อย, จิราพร วิชระโภชน
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

Thanachai Wiangthiamkhwa, Sayan Phanoi, Jiraporn Wicharapote
College of Asian Scholars
E-mail: aof252528a@gmail.com

Received: 04 March 2024; Revised: 11 December 2024; Accepted 12 December 2024
© The Author(s) 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 รวมทั้งสิ้น 325 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครซีและมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI=1.00) 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย (PNI=0.38) 3) สร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู (PNI=0.35) และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป (PNI=0.34) 2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด พบว่า มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การนิเทศภายในสถานศึกษา; แนวทางการนิเทศภายใน; ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research aimed to examine the current conditions, desired conditions, and the need for guidelines for internal supervision in schools under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 5. Using a mixed-methods approach, the study involved a sample of 325 administrators and teachers, determined through Krejcie and Morgan's table and selected via proportional stratified random sampling. Data collection utilized a questionnaire with a 5-point rating scale, and analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation, along with the Priority Needs Index (PNI Modified) to prioritize needs. The findings revealed four key guidelines for internal supervision: (1) developing systems to promote and support teachers in organizing effective teaching and learning activities (PNI = 1.00); (2) ensuring supervision is based on democratic principles (PNI = 0.38); (3) fostering good human relations and boosting teacher morale (PNI = 0.35); and (4) using supervision to stimulate, coordinate, and guide professional growth (PNI = 0.34). Furthermore, the development of guidelines resulted in four key strategies with 12 indicators, which were evaluated as highly appropriate, feasible, and highly utilizable.

Keywords: internal supervision; guidelines for internal supervision; needs

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและสมรรถนะ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศก้าวข้ามกับดักประเทศมีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา แผนการพัฒนากการศึกษาแห่งชาติ ได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3RS8Cs) และ 2) เป้าหมายด้านการจัดการศึกษา 5 ประการ ได้แก่ (1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มศักยภาพ (4) ระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย และ (5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 2560)

จากการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบ 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอชุมแพ อำเภอภูผาม่าน อำเภอสีชมพู อำเภอหนองเรือ อำเภอภูเวียง อำเภอเวียงเก่า อำเภอหนองนาคำ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 256 โรงเรียน

พบว่าด้านผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O - NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ประกอบกับผลประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนอยู่ในระดับ ไม่น่าพึงพอใจ โดยเฉพาะเรื่องความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร การคิดวิเคราะห์ และการมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสาเหตุอาจมาจากด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ คือ กระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องควบคู่กันไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างยิ่ง เนื่องจากการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการพัฒนางานในวิชาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะช่วยให้ครูเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ (Nirandom Kakkeaw, 2024) รวมทั้งส่งผลถึงผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับศรัณย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนแนะนำให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนทำให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา และการช่วยเหลือแนะนำและส่งเสริมสนับสนุนโดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนและทุกฝ่ายได้ร่วมมือในการดำเนินงาน การนิเทศภายในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู อันนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ (ชาวุชัย อาจินสมาจาร, 2543)

ปัจจุบันทุกโรงเรียนต้องเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะต้องมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา หากสถานศึกษาจัดการนิเทศภายในที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าการนิเทศภายในเป็นการมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพการสอน โดยเน้นความร่วมมือกัน และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันละพัฒนาในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556) สอดคล้องกับ (สุปรียาอร สีสะแล, 2554) ที่กล่าวว่าการนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ไม่สามารถทำการนิเทศการสอนของครูได้อย่างทั่วถึงเพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น สภาพสถานศึกษามีความแตกต่างกันจำนวนศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อย ดังนั้น การนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุด การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ (Taweasilp Sarasean, 2024)

จากการสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา “การพัฒนาแนวทางการนิเทศ

ภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5” จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท บรรลุประสิทธิผล และเกิดระบบการนิเทศภายในที่มีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะเวลา
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 256 โรงเรียน รวม 2,145 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 34 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 2,111 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified Random Sampling) แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน ครูผู้สอน จำนวน 291 คน รวมทั้งสิ้น 325 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยการสังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert Type)

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อให้ได้องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 กำหนดเป็นข้อคำถามครอบคลุมกรอบแนวคิด และขอบเขตการวิจัย

2) หาค่าความตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) ระหว่าง 0.8 – 1.0

3) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

4) นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์เพื่อใช้เก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เพื่อขอความอนุเคราะห์โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายเวลาและสถานที่ขอรับแบบสอบถามคืน

3) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage)

2) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยใช้ Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

คะแนน	เกณฑ์การประเมิน
5 หมายถึง	ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับมาก
3 หมายถึง	ระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับน้อย
1 หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4.51 - 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	ระดับมาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อหาพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่มีลำดับความสำคัญสำหรับนำไปออกแบบสัมภาระ

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อสนับสนุนข้อมูลในระยะที่ 1 โดยนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากตำแหน่งและหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ ปัจจุบัน โดยในการศึกษานี้เลือกเป็นตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 แนวทาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ (1) ศึกษาและวิเคราะห์ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า (2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) ตามขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา โดยนำข้อผลการศึกษาจาก ระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ (3) เสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาแก้ไข (4) จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์และจัดพิมพ์สำเนาใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 5 คน โดยผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (1) ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) (2) นำแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไปประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้แนวคิดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของ (บุญชุม ศรีสะอาดม, 2554) ดังนี้

คะแนน		ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความเป็นประโยชน์
4.50 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง

1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

4. ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 แนวทาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

- 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย
- 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู
- และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สภาพปัจจุบันแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.89$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=2.94$, S.D. = 0.07) รองลงมาด้านสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ($\bar{X}=2.92$, S.D. = 0.82) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป ($\bar{X}=2.88$, S.D. = 0.74) และการนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ($\bar{X}=2.81$, S.D. = 0.80) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

สภาพที่พึงประสงค์แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.51$, S.D. = 0.52) รองลงมาด้านสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู ($\bar{X}=4.50$, S.D. = 0.58) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ($\bar{X}=4.41$, S.D. = 0.58) และการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป ($\bar{X}=4.32$, S.D. = 0.64) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ลำดับความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) พัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI=1.00) 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย (PNI=0.38) 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู (PNI=0.35) และการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป (PNI=0.34) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนว

ทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวม

ความต้องการจำเป็นแนวทางการ นิเทศภายในสถานศึกษา	แปลผล							ลำดับ
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.94	0.70	ปานกลาง	4.32	0.64	มาก	4.32	1
2. การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป	2.88	0.74	ปานกลาง	4.51	0.52	มากที่สุด	0.36	4
3. การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย	2.81	0.80	ปานกลาง	4.41	0.58	มาก	0.38	2
4. สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู	2.92	0.82	ปานกลาง	4.50	0.58	มากที่สุด	0.35	3
รวม	2.89	0.77	ปานกลาง	4.43	0.58	มาก		

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น (PNI modified) แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมเพื่อกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน และครูผู้สอนวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) พบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จากข้อมูลการสัมภาษณ์

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายใน	ตัวชี้วัด
-----------------------------	-----------

1. การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1) การรวบรวมแหล่งสารสนเทศและความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิเทศได้อย่างทันสมัย 2) การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การนำเครื่องมือและเทคโนโลยีเพื่อบรรลุดูต่อการพัฒนาการนิเทศการภายในสถานศึกษาของผู้เรียน
2. การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู	1) การให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่น ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น 2) การกระตุ้นให้ครูสอนแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก 3) การกระตุ้นการคิดโดยการใช้คำถามปลายเปิดให้เป็นรายบุคคล/รายกลุ่ม
3. ด้านการนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย	1) การสร้างความร่วมมือร่วมใจการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนิเทศที่ดีในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) แบ่งภาระงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่กันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน
4. ด้านสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู	1) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 2) ปฏิบัติการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรให้มีความมั่นคง 3) การบริหารจัดการให้ครูผู้สอนมีเป้าหมายและเวลาความสำเร็จที่จับต้องได้ของงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากนั้นนำข้อมูลตามตารางที่ 2 ไปประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่าการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.95$) ความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$)

5. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.77) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามความต้องการจำเป็นการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้ดังนี้ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI=1.00) 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย (PNI=0.38) 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู (PNI=0.35) และ (4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป (PNI=0.34)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู และ 4) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยกระตุ้นประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$) ความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก ($\bar{X}=4.25$) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.74$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การนิเทศต้องอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย และ 3) สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู

ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แล้วอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก คือมีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 119 คนลงมา ซึ่งเป็นกลุ่มสถานศึกษาที่มีปัญหาด้านการนิเทศภายในโรงเรียน สอดคล้องกับ ราณี กุญรัมย์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากครูและผู้บริหารมีปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล ผู้นิเทศใช้สื่อและเครื่องมือยังไม่ถูกต้องและหลากหลาย มีปัญหาในการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การรายงานผลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอื้ออารี ท่วมเสน (2549) ได้ทำการวิจัยการศึกษา การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า การปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศใน 3 ด้าน จากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับบุคลากรมีเวลาน้อย ส่วนใหญ่ทำงานตามนโยบายหรืองานเร่งด่วน เขตปฏิบัติการนิเทศมีจำนวนโรงเรียนไม่เท่ากันทำให้มีการนิเทศไม่ครบตามที่กำหนด การนิเทศเป็นทีมมีน้อย ส่วนมากเป็นการนิเทศเป็นรายบุคคลการใช้เครื่องมือในการนิเทศมีน้อยการบันทึกผลการนิเทศและการรายงานของผู้นิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่ต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทั้งหมด 4 แนวทาง 12 ตัวชี้วัด พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ อยู่ระดับมาก และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารที่ประสบการณ์ ครูผู้สอนที่มี ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทั้งด้านการปฏิบัติงานและด้านการนิเทศภายใน และเมื่อพิจารณาแนว ทางการนิเทศภายใน ทำให้สามารถประเมินได้ว่าแนวทางใดจำส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **สันติ อดุคำ** (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้เกี่ยวข้อง พบว่า แนวทางการนิเทศภายใน โดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีความตรงตามเนื้อหาโครงสร้างและ หลักวิชาการ ทำให้การพัฒนาทางวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษามีความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความสอดคล้องและความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ **ไทลาฮัน** (Tilahun, 1998) ได้ ศึกษาการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในที่พึงประสงค์ของประเทศเอธิโอเปีย ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรม การนิเทศภายในสถานศึกษาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือการฝึกอบรม แนะนำ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การสอนโดยศึกษานิเทศก์ การประชุมกลุ่มย่อยของครู การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาจัดอยู่ในระดับปานกลาง

6. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ต้นสังกัดหรือสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีการสรุปผลการดำเนินการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่ชื่นชมผลงานในโรงเรียนให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยไม่ให้เกิดความเสียหายต่อผู้รับการนิเทศ
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการนิเทศเพื่อพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามบริบทที่เหมาะสม

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. ควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาต่อการนำแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- ชาอุชัย อาจินสมาจาร. (2543). *ทักษะภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: มัลติอินฟอร์เมชันเทคโนโลยี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ราณี กุญรัมย์. (2554). ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
- วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการใช้ได้ซึ่งการพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 12)*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม.
- ศรัณย์ภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์. (2558). แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*.
- สันติ อุดคำ. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 9(34), 197-205.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ. บริษัทพริกหวานกราฟฟิก จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุปรียาอร สีสะแล. (2554). การศึกษาความต้องการนิเทศภายในของครูวิทยาศาสตร์ในสถานศึกษาจังหวัดจันทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- เอื้ออารี ท่วมแสน. 2549. การศึกษาการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การนิเทศในโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2. *สารนิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Kakkeaw, N. (2024). Emerging Trends in Educational Management: Transforming Education in Northeast Thailand. *Insights into Modern Education (i-ME)*, 1(1), 17–25. Retrieved from <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/IME/article/view/599>
- Sarasean, T. (2024). Challenges and Opportunities: Reforming the Thai Education System for Global Competitiveness. *Journal of Exploration in Interdisciplinary Methodologies (JEIM)*, 1(3), 25–35. Retrieved from <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/JEIM/article/view/741>
- Tilahun, B. (1998). *The Kind of School Supervision Need in Developing Countries: Case Study: Ethiopia.. Boston: Aiiyn and Eacon.*